

POSTANOWIENIE

Dnia 17 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania J. B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
z udziałem zainteresowanego T. G.
o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 17 marca 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [x].
z dnia 30 grudnia 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od ubezpieczonej J.B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem kosztów pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [x] wyrokiem z dnia 30 grudnia 2014 r. zmienił zaskarżony apelacją organu rentowego wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 22 stycznia 2014 r. i oddalił odwołanie ubezpieczonej J. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 17 czerwca 2013 r., którą obniżono podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ubezpieczonej, zatrudnionej u płatnika składek T. G. w okresie od dnia 1 sierpnia 2012 r. i ustalono, że od dnia 1

sierpnia 2012 r. podlega ona ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu z podstawą wymiaru składki w wysokości 1.500 zł w sierpniu 2012 r. oraz 800 zł we wrześniu 2012 r., a ubezpieczeniu zdrowotnemu z podstawą wymiaru składki w wysokości 1.294,35 zł w sierpniu 2012 r. i 690,32 zł we wrześniu 2012 r.

Ubezpieczona J. B. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [x] z dnia 30 grudnia 2014 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 321 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a także naruszenie prawa materialnego, to jest art. 58 k.c. i art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca podniosła, że:

1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, niestanowiące dotychczas przedmiotu zainteresowania Sądu Najwyższego, sprowadzające się do konieczności rozstrzygnięcia, czy w sytuacji, gdy w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji zapadł wyrok korzystny dla strony, sąd drugiej instancji powinien z urzędu dopuścić wnioski dowodowe przez nią powołane na etapie postępowania przed sądem pierwszej instancji, a pominięte przez ten sąd, gdyż zgromadzony materiał dowodowy umożliwiał rozstrzygnięcie żądania powoda w pierwszej instancji. Powyższe jest istotne przede wszystkim w sytuacji, gdy sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok na podstawie odmiennej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym i pominięte wnioski dowodowe ocenia w sposób przeciwny niż wynika to z tezy dowodowej. Sąd drugiej instancji, nie uwzględniając wniosku zgłoszonego przed sądem pierwszej instancji, pominiętego przez ten sąd, *de facto* uniemożliwia stronie, która nie miała interesu prawnego w skarżeniu wyroku, przedstawienie wszystkich okoliczności sprawy;

2) skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na to, że: - niedopuszczalne jest oparcie wyroku na podstawie faktycznej niebędącej przedmiotem żądania - jeżeli podstawa faktyczna żądania sprowadza się do faktu świadczenia pracy, a przedmiotem sporu jest jedynie wysokość wynagrodzenia, to sąd nie może uznać,

że praca świadczona nie była; - jednocześnie uznanie przez sąd, że umowa o pracę została zawarta dla pozoru oraz że jej zawarcie w celu uzyskania ochrony zapewnionej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym miało charakter bezprawny jest niemożliwe z logicznego punktu widzenia, ponieważ czynność pozorna jest czynnością, która faktycznie nie została dokonana, a przy czynności zmierzającej do obejścia prawa celem stron jest jej dokonanie.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze

stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Sformułowane przez skarżącą wątpliwości, nazwane przez nią istotnym zagadnieniem prawnym, nie spełniają tak określonych przesłanek. Ze sposobu ich sformułowania można jedynie domniemywać, że w istocie skarżąca wskazuje na wątpliwości na tle stosowania art. 232 k.p.c. i art. 299 k.p.c., gdyż w istocie chodzi

jej o kwestie związane z potrzebą przeprowadzenia z urzędu dowodu z przesłuchania stron. Przepisy te nie zostały jednak powołane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, co już dyskwalifikuje ten wniosek. Przedstawienie istotnego zagadnienia prawnego polega na przytoczeniu przez skarżącego argumentów jurydycznych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. Skarżący powinien zatem odwołać się do konkretnych uregulowań prawnych i wykazać, że na tle tych regulacji pojawia się określony problem prawny. Nie sposób tego uczynić bez odwołania się choćby do jednego przepisu prawa materialnego lub procesowego. Wypełnienie tego obowiązku - nałożonego na osoby uprawnione do sporządzenia skargi kasacyjnej, którymi są profesjonalni pełnomocnicy procesowi lub podmioty o kwalifikacjach wskazanych w ustawie - nie może być zastąpione przez, jak to uczyniono w skardze, postawienie jedynie pytania, przy jednoczesnym braku powołania się na jakikolwiek przepis prawa, z którego miałyby (mogłyby) wynikać odpowiedzi na to pytanie.

Niezależnie od tego, skarżąca odnosi potrzebę wykładni do przepisów, które w ogóle nie zostały przez nią powołane w podstawach zaskarżenia. Tymczasem, zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Jest więc związany granicami skargi kasacyjnej wyznaczonymi jej podstawami, co oznacza, że nie może uwzględniać naruszenia żadnych innych przepisów niż wskazane przez skarżącego. Sąd Najwyższy nie jest bowiem uprawniony do samodzielnego dokonywania konkretyzacji zarzutów lub też stawiania hipotez co do tego, jakiego aktu prawnego (przepisu) dotyczy podstawa skargi. Nie może także zastąpić skarżącego w wyborze podstawy kasacyjnej, jak również w przytoczeniu przepisów, które mogłyby być naruszone przy wydawaniu zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy może zatem skargę kasacyjną rozpoznawać tylko w ramach tej podstawy, na której ją oparto, odnosząc się jedynie do przepisów, których naruszenie zarzucono (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 78/10, LEX nr 725005). Niemożliwe jest więc przyjęcie skargi do rozpoznania ze względu na okoliczności, które wykraczają poza podstawy tego środka zaskarżenia, a więc nie mogą być uwzględnione przy jego rozpoznaniu. Dlatego też nie może stanowić okoliczności uzasadniającej wniosek o przyjęcie

skargi kasacyjnej do rozpoznania konieczność dokonania wykładni przepisów, których naruszenia skarżący nie zarzuca równocześnie w podstawach tej skargi (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2008 r., I PK 80/08, LEX nr 784907).

Ostatecznie, należy także podkreślić, że podniesione przez skarżącą problemy były już wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, w którym utrwalone jest stanowisko, że dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny. Między innymi, w wyroku z dnia 10 listopada 1998 r. I PKN 425/98 (OSNP 1999 nr 24, poz. 790), Sąd Najwyższy wyjaśnił zaś, że z art. 299 k.p.c. nie wynika obowiązek sądu przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron w razie odmówienia wartości dowodowej dokumentom złożonym przez stronę. Przepis art. 299 k.p.c. przewiduje, że jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów zarządzi dowód z przesłuchania stron. Jeśli jednak istotne dla rozstrzygnięcia fakty zostały wyjaśnione i sąd drugiej instancji ocenił, iż powołane przez stronę dowody nie mają wartości dowodowej, to należy przyjąć, że sąd ten słusznie uznał, iż nie ma podstaw do przeprowadzania dodatkowo dowodu z przesłuchania stron.

Skarga kasacyjna nie jest również oczywiście uzasadniona. Należy przypomnieć, że skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437), jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963r, II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do

wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Ocena Sądu drugiej instancji dotycząca samego faktu świadczenia pracy w oczywisty sposób łączyła się z możliwością otrzymywania tak wysokiego wynagrodzenia. Sąd ostatecznie nie wykroczył natomiast ponad żądanie i ponad podstawę decyzji, której prawidłowość oceniał, i oddalił wniesione od niej odwołanie.

Niesłusznie skarżąca podnosi również, że Sąd drugiej instancji przyjął, iż umowa o pracę z dnia 1 sierpnia 2012 r. była zawarta jednocześnie dla pozoru i z obejściem prawa. Z toku rozważań Sądu Apelacyjnego wynika bowiem jednoznacznie, że ich pierwsza część, gdzie stwierdza się, że dążenie do zagwarantowania ochrony zapewnionej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym nie może mieć charakteru bezprawnego, była jedynie wstępem do oceny charakteru spornej umowy. Uwzględniając jednak dokonaną przez siebie ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i ustalając na tej podstawie stan faktyczny sprawy, Sąd drugiej instancji w ramach oceny prawnej owego stanu faktycznego ostatecznie uznał, że umowa o pracę łącząca ubezpieczoną z zainteresowanym była pozorna w rozumieniu art. 83 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż skarżąca nie wykazała potrzeby rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i § 12 ust. 4 w związku z § 6 pkt 5 i § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców

prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, orzekł jak w sentencji.

I.n